

UIT EIGEN KRING

Prof. Prick 25 jaar arts. — Op dinsdag 21 april, de dag waarop hij 50 jaar werd, vierde onze verdienstelijke medewerker Prof. dr. J. J. G. Prick uit Nijmegen zijn zilveren arts-jubileum.

Onderscheidingen. — Op koninginneverjaardag werd Mr. dr. Fr. Houben, onze gouverneur, benoemd tot Commandeur in de orde van Oranje Nassau, terwijl de heren J. Ceha, adjunct-directeur van de E.N.C.I. en Dr. M. Strijkers, arts te Maastricht, benoemd werden tot Ridder in dezelfde orde.

Op zaterdag 16 mei werd Drs. J. O. Hansen begiftigd met het gouden erekruis „Pro Ecclesia en Pontifice”.

Mr. R. G. A. Höppener, oud-staatssecretaris van O.K.W., werd 11 juni benoemd tot Ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

Aan allen onze hartelijke gelukwensen.

Wielewaal-Congres te Hasselt. — Voorzitter, onder-voorzitter, secretaris en de heer Stevens waren aanwezig op het 16e Congres van de Wielewaal, dat op 2 en 3 mei te Hasselt gehouden werd. Op 2 mei werden wij met de Wielewalers om 7 uur 's avonds ontvangen op het stadhuis door de H.H. Burgemeester en Schepenen van Hasselt en daarna namen wij deel aan de ornithologische avond op het Begijnhof. Het was een zeer mooie avond, waarop verschillende leden op eenvoudige en duidelijke wijze iets vertelden over hun waarnemingen in de vogelwereld.

Professor Heimans 70 jaar. — Op 29 mei bereikte Prof. Dr. J. Heimans, hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam, de 70e verjaardag.

Onze gedachten gaan terug naar 17 mei 1937. Het Genootschap had zijn jaarvergadering gehouden te Epen en daarna begaven wij ons naar de Heimansgroeve. In de Geul-weide aangekomen, te midden van de zinkflora, gaf Prof. Heimans een uiteenzetting van de plantenassociatie „*Violetum calaminariae*” en besprak de herkomst er van, speciaal van het zinkviooltje. Wij hoorden de geboren docent.

Professor Heimans, sinds 1916 bent U lid van ons Genootschap en wij zeggen U hartelijk dank voor de grote belangstelling, die U steeds getoond hebt voor ons werk en nog toont. Ad multos annos.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op 15 april 1959.

De heer van Loo vertoonde enkele bloeiende planten: van de Hamamelisfamilie *Fothergilla major* (Lodd.), een opgaande struik tot 2 m hoog, met sterharen en gesteelde zijknoppen, en bloemen in 2—3 cm lange aren. De plant is afkomstig uit de droge bergbossen van Zuid-Oost-Amerika en is sedert 1780 in ons land bekend. Van de familie van de Kamperfoelie *Viburnum carlesii* var. *juddii*, een kruising van *V. carlesii* met *V. bitchiuense*. Deze bastaard is in alle delen kleiner dan de stamvorm en geurt sterker. Van de Ruwbladigen het longenkruid, *Pulmonaria officinalis*, voorkomend in vochtige bossen van Centraal- en West-Europa, de Kaukasus, en ook in Zuid-Limburg. De aanvankelijk violette bloemen verkleuren naar violetblauw en staan in losse schichten. De ruw behaarde bladeren hebben witte of groene vlekken, volgens de signatuurleer het teken dat met dit kruid longziekten genezen konden worden. Deze plant is reeds in 1561 in cultuur genomen. *Pulmonaria angustifolia* heeft lange smalle bladeren, die langzaam in de gevleugelde steel overgaan. De bloemen zijn eerst rood, later blauw. De plant hoort thuis in vochtige bossen van Noord- en West-Europa en van West-Azië, maar niet in Nederland. Hier is ze in 1731 ingevoerd. Tenslotte van de Narcisfamilie het lenteklokje, *Leucojum vernum*. De knikkende klokvormige bloemen staan meestal alleen. De plant groeit in vochtige bossen van Centraal- en West-Europa, en is bij ons sinds 1420 in cultuur. *Leucojum aestivum*, het zomerklokje, draagt meerdere bloemen aan een stengel en komt bij ons voor op zeer vochtige plaatsen, echter niet in Zuid-Limburg.

Naar aanleiding van een krantenbericht deelde de heer Bult mede, dat de bosuil hier toch niet zo zeldzaam is. Hij komt voor in het Aambos, Streythagen en vroeger ook volgens de heer van Loo in de put bij de hut van de Natuurwacht. Hij heeft vaak waargenomen, dat een uil zijn jongen leerde jagen op kikvorsen, het was een zeer interessant schouwspel, dat meer dan een uur duurde. Bemerkt een bosuil een zich bewegend voorwerp, dan komt hij kijken wat het kan zijn; dit herhaalt hij net zo lang, totdat hij ontdekt heeft wat het is. Betreft het een mens, dan maakt hij alarm. Stropers

zullen in dat geval geen kans meer krijgen een haas te schieten. Mej. **Janssen** vertelde, dat ze eens gezien had, dat een uil een rat aan zijn jongen opvoerde. De kop werd er eerst afgetrokken en door de oude vogel zelfopgegeten, vervolgens werd de romp van de rat van zijn vel ontdaan en in stukjes getrokken om aan de jongen gevoerd te worden. Het vel werd in het nest weggewerkt.

De heer **Coonen** had een stigmaria mee ter vergadering genomen. Stigmaria zijn de onderaardse delen van Zegelbomen, Schubdbomen en dergelijke uit het Carboontijdperk. Stigmaria groeiden in horizontale richting en zijn dichotoom vertakt (steeds twee zijtakken van dezelfde grootte). Ze dragen aanhangsels of appendices, welke hol zijn en zeer gelijken op de „wortels” van Isoëtes of Biesvaren, een afstammeling van deze carbonische planten. Zijn de appendices afgevallen, dan ziet men, dat de stigmaria bedekt zijn met een groot aantal littekens, welke soms zeer regelmatig gerangschikt en soms ook zeer regelmatig gevormd zijn, ja in bepaalde gevallen zeer veel lijken op de littekens van de bovengrondse delen. Het is daarom niet uitgesloten, dat stigmaria in deze gevallen dienst deden als ademhalingsorganen (men vergelijk de Moerascypres) of dat ze uitgroeiden tot zelfstandige scheuten. Hun normale functie was dezelfde als die van wortels, bevestiging van de stam en opname van water en zouten.

Behalve wetenschappelijke interesse hebben stigmaria ook praktische betekenis. Het Carboon hier ziet er van onderen naar boven in de regel als volgt uit. Eerst een leigesteente (vroeger een pakket klei), dat hoe langer hoe meer stigmaria bevat, dan de koollaag zelf (vroeger een dikke laag plantenmateriaal) en vervolgens, meestal vrij plotseling een dikke laag zandsteen (vroeger los zand). Deze zandsteen kan enige tientallen meters dik zijn, hij wordt steeds onzuiverder, verandert in zandige lei, in lei en tenslotte in stigmaria-lei met daarboven een tweede koollaag, etc. De totale dikte van de koollagen bedraagt slechts ongeveer 3% van de totale dikte van het nevengeesteente.

Bovenstaande leert ons het volgende: in een moeras werden kleideeltjes afgezet, er was een zeer zwakke stroomsnelheid, anders konden deze niet bezinken. Na afloop van tijd was het moeras zover opgevuld, dat begroeiing mogelijk

werd. De overblijfselen ervan zijn de stigmaria en de daarop liggende koollaag. De veenlaag werd gestadig aan dikker, maar de bodem daalde ook en op de duur daalde de bodem sneller dan de veenlaag in dikte toenam, met als gevolg dat de vegetatie verdronk. De bodem bleef echter dalen en het moeras werd zo diep, dat allerlei beken en rivieren vanuit het achterland met grote snelheid gingen stromen en slechts het zware materiaal daar bezinken kon, en wel zand. Soms werd zelfs het pas gevormde veen geheel of gedeeltelijk weggevoerd en op dergelijke plaatsen ontbreekt de koollaag, die er volgens de stigmaria-bank wel verwacht moest worden. Tenslotte als tengevolge van sedimentatie de stroomsnelheid voldoende afgenomen was kon ook klei bezinken, welke weer begroeid kon worden.

Iedere stigmariabank stelt dus een afzonderlijke vegetatie-periode van het Carboon voor, ook al mocht een bijbehorende koollaag ontbreken. De laatste tijd heeft men opgemerkt, dat er in deze sedimentatie een bepaald ritme bestaat. Kent men dit, dan kan men ongeveer de afstand tot een volgende laag schatten. Dit alles heeft natuurlijk praktische waarde. Tenslotte kan nog opgemerkt worden, dat deze lagen daar ter plaatse gevormd zijn en niet ontstaan zijn uit van elders aangevoerd plantenmateriaal. Men heeft dit laatste wel eens gepoed en het proces vergeleken met dat wat gebeurt in Z.-Amerika, waar reusachtige rivieren massa's boomstammen vervoeren, welke pas na een zeer lange reis kunnen bezinken en vergaan. Op deze laatste wijze zijn tenminste hier de koollagen niet gevormd.

Dokter **Willemse** vroeg tenslotte nog de vergadering eens te willen uitkijken naar een bepaalde soort Meikever en wel *Melolontha hippocastani*. Deze is uiterst zeldzaam in ons land en te herkennen doordat het uiterste gedeelte van het achterlijf ingesnoerd is.

te Maastricht, op woensdag 3 juni 1959.

Na de opening herinnert de voorzitter, **Dr. Kruytzer**, er aan, dat wij in de afgelopen week een bijzondere dag zijn gepasseerd, nl. 29 mei, de geboortedag van **Erich Wassmann** (1859) en van **Prof. Heijmans**, die de 70e verjaardag gevierd heeft. Beide mannen zijn waard een aparte vermelding te krijgen in het Maandblad.

Erich Wasmann heeft een belangrijke rol gespeeld in het evolutievraagstuk en het is wel een gelukkig feit, dat U, Dr. Bruna, die wij hier bijzonder welkom heten, een week na de 29e mei een inleiding houdt over het evolutievraagstuk. Wij hebben U verzocht deze lezing te houden in verband met het Darwin-jaar. In dezelfde geest heeft Dr. Schulte zich bereid verklaard in november — de maand van het verschijnen van "The origin of species" — nog enkele dingen te zeggen over de persoon van Darwin.

Daarna houdt Dr. Bruna zijn voordracht: „Na 100 jaar Darwin”, waarvan het verslag elders in dit Maandblad te vinden is. Aan de daarop volgende discussie namen deel de heren Schulte, Onstenk, van Noorden en Kruytzer.

De voorzitter dankt de heer Bruna zeer hartelijk voor zijn zeer interessante voordracht, waarin hij op scherpe wijze de gehele gedachtengang van de evolutieleer volgens Darwin heeft ontvouwd.

De heer P. Kemp maakt nog melding van de volgende vogelwaarnemingen:

Op 11 en 12 april '59 nam ik bij de Maas te Itteren telkens 1 Bonte Strandloper waar. De donkere, evenwel nog niet geheel zwarte, vlek op de buik van de vogel was duidelijk zichtbaar.

De Fuut wordt buiten de plassen, waar hij broedt, niet vaak in Zuid-Limburg en aansluitende gebieden gezien, afgezien van waarnemingen gedurende strenge winters. Op 2 april '59 zag ik bij Itteren 3 futen en op 15 april 1 exemplaar op een verlaten grindbaggerplaats te Asselt (gem. Swalmen). Op 26 mei was op dezelfde plaats te Asselt wederom of misschien nog steeds één fuut aanwezig.

Eveneens waren die 26 mei '59 aldaar bij Asselt 2 Scholeksters (een paartje?) aanwezig. De Avifauna van Hens zegt, dat de Scholekster in zeer klein aantal op de trek verschijnt langs de Maas en noemt dan plaatsen in Noord- en Midden-Limburg. In Zuid-Limburg is de Scholekster een zeer zeldzame verschijning; ik nam van deze vogelsoort slechts 1 exemplaar waar en wel op 1 mei 1955.

Tenslotte laat de voorzitter een belangrijke aanwinst van de bibliotheek zien, nl. het grote werd van Cuvier: „Recherches sur les ossements fossiles” van 1825. Het is de derde druk, waarin opgenomen Cuvier's „Discours sur les révolu-

tions de la surface du globe”. Cuvier was de grote tegenstander van de evolutieleer, maar uit deze demonstratie moge de inleider van vanavond toch niet de conclusie trekken, dat wij tenslotte toch nog een domper hebben willen zetten op zijn voordracht.

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING TE WEERT OP ZONDAG 24 MEI 1959.

Aanwezig: Kruytzer, Dijkstra, Geurts, Grégoire, de Haan, van der Kruk, van der Leeuw, Mommers, van Noorden, Pijpers, Sterken, Stevens, Verschuere, Ververs, Wassenberg, van Wouw, van Nieuwenhoven.

Bericht van verhindering van mevrouw Minis-van de Geyn en van de heren van Boven en Willemse.

1. De voorzitter opent de vergadering en heet allen welkom in het bijzonder Mr. Stansmeets, die het gemeentebestuur van Weert vertegenwoordigt, en die zijn sporen heeft verdiend in dienst van de natuur- en landschapbescherming.

Het is elf jaar geleden dat in Weert een jaarvergadering gehouden is. Na de laatste vergadering was er nog al wat belangstelling voor het werk van ons Genootschap, hetgeen bleek uit vergaderingen en excursies van de kring Weert. In de laatste jaren hoorden wij hier echter niets meer van, hoewel de omgeving van Weert zich uitstekend leent voor biologische activiteiten. De enige die geregeld van zich doet spreken is de heer J. H. H. de Haan. Hem zegt de voorzitter bij voorbaat dank voor al het voorbereidende werk, dat hij voor de excursie van vandaag heeft verricht.

In het afgelopen jaar is de voorzitter meermalen in de gelegenheid geweest, leden geluk te wensen, hetzij met het bereiken van een bijzondere leeftijd, hetzij met verleende onderscheidingen, eervolle benoemingen of afgelegde examens. Met grote weemoed moest hij echter vaak een „In Memoriam” uitspreken. Met eerbied en dankbaarheid gedenkt hij de acht overledenen.

Het ledental is in de eerste maanden van 1959 sterk toegenomen. Dit is verheugend, maar wij moeten onze energie blijven inzetten, ja zelfs verhogen, nu wij staan voor ons gouden jubileum in 1960.

Op 21 mei 1934 werd op de jaarvergadering